

ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ὑπό ΜΑΡΙΑΣ ΑΜΒ. ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ

Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1948—1955 οἱ ὀνομαστικοὶ καὶ οἱ πραγματικοὶ μισθοὶ παρουσίασαν συνεχῆ ἄνοδον. Αὐτὴ εἰς πολλὰς χώρας ἐπεβραδύνθη ἢ ἀνεστάλη ἀπὸ τοῦ 1956. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὅτι θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ ἐρευνήσω πῶς ἐξελιχθῆσαν αὐτοὶ ἐντὸς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπιχειρηματικὰ κέρδη καὶ εἰς ὠρισμένας οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ὡς ἄνω δεκαετίαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ τελευταῖον προπολεμικὸν ἔτος 1938. Ἐξήτῃσα ἐν συνεχείᾳ κατὰ πόσον ἡ κατανομὴ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς κυχλικὰς διακυμάνσεις. Τὰ σχετικὰ στοιχεῖα συνεκέντρωσα εἰς τοὺς δύο πίνακας, τοὺς ὁποίους ἐτοποθέτησα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου μέρους τῆς παρουσῆς ἐργασίας, ὅπου ἐν συνεχείᾳ προβαίνω εἰς ἀνάλυσίν των. Κατόπιν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐξήτῃσα τὰς σχετικὰς ἀπόψεις τῶν θεωριῶν τοῦ παρίον ἀποθέματος μισθῶν, τοῦ Καλέτσκι καὶ τῶν Phelps Brown καὶ Hart. Τέλος διεπίστωσα τὰ συμπεράσματά μου.

Μέρος 1ον: Ἡ ἐξέλιξις 1948—1955

Εἰς τὸν πρώτον πίνακα παραθέτω τὰ ποσοτὰ κατὰ τὰ ὁποῖα οἱ μισθοὶ συμμετέσχον εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ὠρισμένων οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τὸ 1938 κατὰ τὰ ἔτη 1948—1955. Εἰς τὸν δεύτερον πίνακα παραθέτω τὰ ἀντίστοιχα ποσοτὰ μισθῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν. Ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα τὰ παρουσιάξω πρῶτον χωρὶς ἀφαιρέσειν τῆς τυχόν ἀνατιμῆσεως ἢ ὑποτιμῆσεως τῶν ἀποθεμάτων καὶ δεύτερον μετὰ τὴν ἀφαιρέσίν των.

Π Ι Ν Α Κ Ε 1

Ποσοστιαία% συμμετοχὴ τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν
εἰσόδημα 1948—1955

Χώρα	1938	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Αὐστρία	—	58,5	57,1	56,1	56,7	58,3	59,7	58,1	58,1
Βέλγιον	45,7	52,7	54,6	53,2	53,3	54,8	54,0	53,6	53,9
Γαλλία	52,0	—	56,0	55,0	57,7	58,3	58,9	59,5	59,1
Γερμανία Δυτικὴ	55,4	—	—	60,8	58,6	60,3	62,6	62,4	63,6

Δανία	—	54,1	52,9	51,6	52,7	53,4	53,5	53,6	53,9
Ἑλβετία	49,2	59,1	60,0	59,1	59,7	60,0	59,6	58,5	58,9
Ἡνωμένον Βασίλειον	62,7	71,3	71,5	71,6	73,0	72,2	71,5	71,1	73,2
Ἰσλανδία	51,6	48,8	49,0	52,3	53,3	50,5	49,7	51,1	51,6
Ἰταλία	41,0	—	—	—	—	—	—	49,0	—
Κάτω Χῶραι	50,7	55,5	53,3	53,3	54,4	53,5	54,8	54,1	53,6
Λουξεμβούργον	45,3	—	58,4	60,4	52,2	52,4	61,2	59,9	57,7
Νορβηγία	50,2	53,6	54,7	54,3	50,2	53,3	56,5	55,4	55,4
Σουηδία	52,0	60,6	59,8	57,3	67,3	63,3	63,7	62,7	—
Φιλλανδία	50,4	59,1	61,8	61,7	59,1	62,3	62,2	61,6	61,2

Π Ι Ν Α Κ 2

Ποσοστιαία συμμετοχὴ% μισθῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν
εἰς τὸ ἔθνικόν εισόδημα 1938, καὶ 1948—1955

Χώρα	1948-55		
	1938	1948-55	(1938—100)
Γ α λ λ ί α (ἐθνικὸν εισόδημα)			
ἐπιχειρηματικὰ κέρδη πρὸ ἀφαιρέσεως τῆς μεταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἀποθεμάτων		9,6	
μετὰ	7,3	8,3	114
εἰσόδημα ἐκ μισθῶν πρὸ ἀφαιρέσεως ὡς ἄνω		56,7	
μετὰ	52,0	57,8	112
Ἑ λ β ε τ ί α (ἐθνικὸν ἐσωτερικὸν προϊόν καθαρόν)			
ἐπιχειρηματικὰ κέρδη	8,0	7,9	99
μισθοὶ	49,2	59,3	121
Ἡ ν ω μ é ν ο ν Β α σ ί λ ε ι ο ν (ἐθνικὸν προϊόν ἐσωτερικὸν καθαρόν)			
ἐπιχειρηματικὰ κέρδη πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ὡς ἄνω	11,5	15,5	135
μετὰ	12,7	14,2	112
μισθοὶ πρὸ τῆς ὡς ἄνω ἀφαιρέσεως	66,5	71,4	107
μετὰ	65,3	73,1	112
Ἰ ρ λ α ν δ ί α (ἐθνικὸν ἐσωτερικὸν προϊόν καθαρόν)			
ἐπιχειρηματικὸν κέρδος πρὸ τῆς ὡς ἄνω ἀφαιρέσεως	7,9	9,8	124
μετὰ	7,9	9,1	115
εἰσόδημα ἐκ μισθῶν πρὸ τῆς ὡς ἄνω ἀφαιρέσεως	52,8	51,2	97
μετὰ	52,8	52,0	98

Φιλιππίνες (έθνικόν εισόδημα)			
έπιχειρηματικά κέρδη	8,0	7,9	99
εισόδημα εκ μισθών	49,2	59,3	121

Δέν νομίζω ό πίναξ, όστις μās δίδει τήν ποσοστιαίαν συμμετοχήν τών μισθών εις τό έθνικόν εισόδημα διαφόρων χωρών κατά τά έτη 1938 και 1948—55, να χροιάζεται έξηγήσεις ή σχόλια. Ός προς τόν δεύτερον πίνακα όπου μās δίδονται τά κέρδη έπιχειρήσεων βιομηχανικών προδ και μετά τήν άφαιρέσιν τών αύξομειώσεων τής άξίας τών αποθεμάτων των πρόπει να σημειώσω ότι ή διαφορά τής άξίας τών αποθεμάτων αντικατοπτρίζει τās αύξομειώσεις του κόστους του βίου. Πιστεύω ότι χροιάζεται να παρακολογησώμεν τήν εξέλιξιν τής σχέσεως τών έπιχειρηματικών κερδών και τών μισθών αναλόγως προς τās διακνυμάνσεις τών τιμών. "Αν λάβωμεν ώς παράδειγμα τό "Ηνωμένον Βασίλειον τό 1938. Είται ή μόνη περίπτωσις, όπου τά κέρδη τών έπιχειρήσεων είται ύψηλότερα πριν από τήν άφαιρέσιν τής διαφοράς τής άξίας τών αποθεμάτων. Τοϋτο έξηγείται από τό ότι έσημειώθη πτώσις τών τιμών μεταξδ 1937 και 1938 εις τό "Ηνωμένον Βασίλειον, ή όποία φροικα έπέδρασε και επί τής άξίας τών αποθεμάτων δυσμενώς. Κατά ταϋτα τό όνομαστικόν έθνικόν εισόδημα είται χαμηλότερον από ό,τι ήτο προδ άφαιρέσεως τής διαφοράς αυτης και τό αυτό συμβαίνει με τά κέρδη τών έπιχειρήσεων, αι όποται είχον αποθέματα. Τουναντίον οι μισθοι δέν επηρεάζονται από αυτην τήν εξέλιξιν και ώς εκ τούτου τό μεριδιόν των επί του έθνικου εισοδηματος ηΰξησεν. "Αν έδοκιμάζωμεν να ύπολογίσωμεν τόν αντίκτυπον τών μεταβολών τών έπιχειρηματικών κερδών επί τών μισθών εις τās διαφόρους χώρας με τήν πάροδον του χρόνου δέν θα ήτο δυνατόν να καταλήξωμεν εις ένιαϊον αποτέλεσμα. Τοϋτο όφείλεται εις τά ειδικά περιστατικά, τά όποτα εμφανίζονται εις τās καθ' έκαστον χώρας, αν και επηρεάζονται από τήν εξέλιξιν τής οικονομικής δραστηριότητος. "Υπάρχονν χώραι, όπου μισθοι και έπιχειρηματικά κέρδη εξελίσσονται παραλλήλως. Τοϋτο συμβαίνει εις τό "Ηνωμένον Βασίλειον, όπου αύξησις τών μισθών κατά 7,8 0)ο αντιστοιχεί εις αύξησιν τών κερδών κατά 1,5 0)ο, εις τήν Γαλλίαν αντιστοιχως 5,8 0)ο και 1 0)ο, εις τήν Φιλλανδίαν αντιστοιχως 0,1 0)ο και 10,7 0)ο. Τουναντίον ή εξέλιξις γίνεται προς αντίθειον κατεύθυνσιν εις τήν "Ιρλανδίαν και εις τήν "Ελβετίαν. Πράγματι εις τήν "Ιρλανδίαν εναντι αύξήσεως τών κερδών τών βιομηχανικών έπιχειρήσεων κατά 1,2 0)ο σημειούται μείωσις τών μισθών κατά 0,8 0)ο, ενϋ εις τήν "Ελβετίαν μείωσις τών κερδών κατά 0,1 0)ο αντιστοιχεί εις αύξησιν τών μισθών κατά 10,7 0)ο. "Ολαι αυται αι αύξομειώσεις και από απόψεως χρόνου και από απόψεως χώρου μās δίδουν σχεδόν απόλυτον σταθερότητα του μεριδιόν τών μισθών εις τό έθνικόν εισόδημα και δη παρα τās διαφοράς

τῆς ἐντάσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, τῶν χωρῶν καὶ τῶν ἐτῶν.
Θὰ ἐπεθύμουν ἐπίσης νὰ παρατηρήσω ὅτι :

α) ἡ ἐξέλιξις τῆς ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν μισθοσυντηρητῶν εἰς τὸν ἐργαζόμενον πληθυσμὸν δὲν μᾶς δίδει στοιχεῖα ἐπιτρέποντα γενικεύσεις,

β) ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τοὺς μισθοσυντηρητοὺς καταβαλλομένων μισθῶν πρέπει πρὸ τῆς ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων νὰ συνδυασθῇ μὲ τὰς εἰσφορὰς τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Ἡ αὐξήσις τῶν πρώτων συνδέεται μὲ τὴν παραγωγικότητα καὶ μὲ τὴν διανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἀντιθέτως ἡ ἐξέλιξις τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἀντικατοπτρίζει ἴσως μεταβολὴν τῶν ἰδεῶν ἢ ἐπιτυχίαν τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ἀλλὰ πρόκειται πάντως περὶ ἀνακατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἢ ὅποια γίνεται ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐνὸς ἐκάστου ἀλλὰ ὄχι ἀναλόγως τῆς συμβολῆς ἐκάστου εἰς τὴν παραγωγὴν. Ἐρωτᾶται ἤδη πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συνδέσωμεν τὴν πιθανὴν αὐξήσιν τῶν εἰσφορῶν αὐτῶν τῶν ἐργοδοτῶν μὲ τὴν κλασσικὴν ἢ μὲ τὴν νεοκλασσικὴν θεωρίαν. Ἡ στατιστικὴ ἔρευνα ἀποδεικνύει ὅτι πᾶσα μείωσις τῶν εἰς τοὺς μισθοσυντηρητοὺς καταβαλλομένων μισθῶν συνδράζεται μὲ τὴν αὐξήσιν αὐτῶν τῶν εἰσφορῶν καὶ ὅτι πᾶσα αὐξήσις τῶν μισθῶν συνδράζεται μὲ μείωσιν τῶν εἰσφορῶν αὐτῶν. Συνεπεία τοῦτου τὸ οὐλοικὸν μερίδιον μισθῶν καὶ κοινωνικῶν εἰσφορῶν τῶν μισθοσυντηρητῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα παραμένει ἀμειτάβλητον. Τοῦτο εἶναι ἀξιοσημεῖον καὶ ἐπιτρέπει τὴν σκέψιν ὅτι μακροχρονίως οἱ μισθοὶ τείνουν πρὸς τὴν σύνδεσιν μισθοῦ καὶ παραγωγῆς, ὅπως διετυπώθη ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς καὶ ὅτι αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἀποτελοῦν τὸν ἀναγκαῖον βοήθον πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος.

Θὰ ἤθελον τρίτον νὰ παρατηρήσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραβλέπωμεν τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας τῶν μισθοσυντηρητῶν προκειμένου νὰ κάμωμεν συγκρίσεις. Αὐξήσις τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἢ ἔστω καὶ σταθερότης του οὐδὲν ἀποδεικνύει ἂν οἱ μισθοσυντηρητοὶ ἀναγκασθῶν νὰ ἐργάζωνται περισσότερο ἀπὸ πρῶν. Τὴν ἀποφιν αὐτὴν ὑποστηρίζει ὁ Γάλλος οἰκονομολόγος Sauvy.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις αὐτὰς θὰ δοκιμάσω νὰ σχολιάσω τοὺς δύο πίνακας ἐν συναρτήσει τῶν κυριωτέρων θεωριῶν τῆς κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ὅπως ἀνέπτυξα καὶ εἰς τὸν πρόλογον. Προηγουμένως θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ἐκ νέου τὴν γενικὴν σταθερότητα τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, ἀναφερομένη εἰς τὸν πίνακα 1. Πρόκειται διὰ πίνακα οὐλοικῶν μεγεθῶν ἢ μακροοικονομικόν, ἀφοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὰ μερίδια ὁμάδων. Μεταξὺ 1938 καὶ 1955 ἔχομεν μεταβολὴν 4,18 ο), ἢ

ὅποια εἶναι πράγματι ἀναξία λόγου. Αὐτὴ ἢ ἀδιαμφισβήτητος σταθερότης μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἐκλέξωμεν τὰς θεωρίας ἐκείνας τῆς κατανομῆς, εἴτε εἶναι κλασικαί, εἴτε εἶναι σύγχρονοι, αἱ ὅποια παραδέχονται καὶ ἐξηγοῦν τὴν σταθερότητα αὐτὴν. Κατ' ἀνάγκην ἀφίηγομεν κατὰ μέρος τὰς ὑπολοίτους, ὅπως εἶναι ἡ μαρξιστικὴ θεωρία τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἡ ὅποια δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ στατιστικῶς.

Μέρος 2ον : Αἱ θεωρίαι

Πιστεύομεν οὖν ὅτι τερασίαι διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν νεωτέρων θεωριῶν ἀφ' ἑνός, τῶν παλαιότερων ἀφ' ἑτέρου. Ἐν τούτοις ἡ μελέτη ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται ἀπλῶς περὶ ἐξελίξεως καὶ προσαρμογῆς συνεχοῦς εἰς τὰς μεταβαλλομένας διαστροφώσεις. Ἐξ ἄλλου αἱ περισσότεραι σύγχρονοι θεωρίαι βασίζονται, ἐνίοτε ἀσυνειδήτως ἐπὶ παλαιῶν ἀληθειῶν ἐν συνδυασμῶ μετ' ἐπιχειρηματικῶν συγχρόνου ὀρολογίας καὶ ἐνίοτε πολυπλόκων διαγραμμάτων. Πιστεύω ὅτι ἡ θεωρία τῆς παραγωγικότητος καὶ πολλαὶ σύγχρονοι θεωρίαι προέκυψαν ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ ἀποθέματος μισθῶν. Θὰ προσπαθῶ κατὰ ταῦτα εἰς τὴν πρώτην παράγραφον νὰ ἐρμηνεύσω τὴν θεωρίαν τοῦ ἀποθέματος τῶν μισθῶν, εἰς τὴν δευτέραν τὴν θεωρίαν τοῦ Καλέτοκι καὶ εἰς τὴν τρίτην τῶν Phelps Brown καὶ Hart

1. Ἡ θεωρία τοῦ ἀποθέματος τῶν μισθῶν.

Τὴν θεωρίαν αὐτὴν ὑπεστήριξαν οἱ Cantillon, Quesnay, Adam Smith, Ricardo καὶ Malthus. Πρόκειται διὰ θεωρίαν οὐρολικῶν μεγεθῶν, διότι ασχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὸ σύνολον τῶν μισθῶν καὶ ὄχι μὲ τοὺς ἀτομικοὺς μισθοὺς. Εἶναι θεωρία ἐρμηνεύουσα τὰ προβλήματα μακροχρονίως καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν πραγματικῶν καὶ ὄχι τῶν ὀνομαστικῶν μισθῶν ἀναμειγνύουσα ἐν τινι μέτρῳ τὴν στατικὴν καὶ τὴν δυναμικὴν. Τὸ ἀπόθεμα τῶν μισθῶν δὲν εἶναι παρὰ ὁ δεσμὸς μεταξὺ τοῦ συνόλου τῶν μισθῶν καὶ τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς ἀφ' οὗ ἀφαιρεθοῦν τόκοι καὶ ἔργειοι πρόσδοδοι. Ὑποστηρίζει ὅτι οἱ μισθοσυντήρητοι δὲν δύναται νὰ εἰσπράξουν πραγματικούς μισθοὺς μεγαλύτερους τῶν ἐκάστοτε διαθέσιμων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Αὐτὰ εἶναι συνάρτησις τοῦ εἰς τὸ παρελθὸν ὑπὸ τοῦ ἐπιχειρηματίου οὐροσυντηθέντος κεφαλαίου. Ἄν αὐτὸ εἶναι σημαντικὸν ὁ ἐπιχειρηματίας θὰ δυνηθῇ νὰ προσλάβῃ περισσοτέρας ἐργάτας καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τὸ τέλος τῆς παραγωγῆς τὰ τροφίμα θὰ εἶναι ἀφθονώτερα, φθηνότερα καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ πραγματικοὶ μισθοὶ θὰ εἶναι ὑψηλότεροι. Τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύονται, μὴ φαίνεται, εἰς τὴν περιπτώσιν τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου. Ἡ πτώσις τῶν τιμῶν ἀξάνει ἐκεῖ τὸ μερίδιον τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τὸ

διατιθέμενον διὰ μισθούς. Αἱ τιμαὶ πίπτουν, ὅταν ὁ ὄγκος τῆς παραγωγῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν συνολικὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν ἀξάνει. Ἡ ἰδέα τοῦ συσσωρευμένου κεφαλαίου ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν τοῦ ὅτι οἱ ἐργάται πρέπει νὰ πληρωθῶν πρὸ τοῦ τέλους τῆς παραγωγῆς. Κατὰ ταῦτα ὁ ἀριθμὸς των καὶ αἱ ἀπολαφαὶ των περιορίζονται ἀπὸ τὸν ὄγκον τοῦ συσσωρευθέντος κεφαλαίου. Ἡ μόνη μέθοδος ἀποφυγῆς αὐτοῦ τοῦ ἀδιεξόδου εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς, ἡ ὁποία ἀποκλείεται ἄνευ αὐξήσεως τῶν ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ θεωρία τοῦ ἀποθέματος τῶν μισθῶν δημιουργεῖ ἀπ' εὐθείας δεσμὸν μεταξὺ μισθῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν. Ὅταν οἱ ἐπιχειρηματῆαι κερδίζουν περισσότερα, διαρέμουν περισσότερα. Διερωτῶμαι ἂν ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω εὐρίσκομεν εἰς τὸν πίνακα 2. Προτοῦ ἀπαντήσωμεν πρέπει νὰ ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἡ θεωρία τοῦ ἀποθέματος μισθῶν ἔχει κυρίως ὑπ' ὄφιν τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ὅλην παραγωγὴν, ἐνῶ εἰς τὸν πίνακά μας γίνεται λόγος ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸν πίνακα αὐτόν. Ἐν τούτοις αὐτὸ ὑποστηρίζει ὁ Le-caillon βάσει τῆς ὑπ' αὐτοῦ διαπιστωθείσης σχέσεως τῶν κερδῶν τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν μισθῶν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ ταῦτα ἡ θεωρία τοῦ ἀποθέματος τῶν μισθῶν ἐξηγεῖ τὴν σταθερότητα τοῦ ποσοστοῦ τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα μὲ τὴν σταθερότητα τῆς σχέσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ πληθυσμοῦ. Δέχεται τὴν δυνατότητα τῆς αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, ἀλλὰ αὐτὴ δυσχεραίνεται μακροχρονίως ἀπὸ τὴν ἀνάλογον αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ διατυπωθεῖσα κριτικὴ τῆς θεωρίας αὐτῆς εἶναι γνωστὴ. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ διαμφισθηθῶμεν τὴν βάσιν της καὶ τὴν ἰκανότητα τῆς προσαρμογῆς εἰς τὰς διαρθρώσεις. Δίδει μίαν ἐξήγησιν, ἴσως ὄχι ἀρκετὰ ἐλαστικὴν τῆς σταθερότητος τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα.

2. Ἡ θεωρία τοῦ Καλέτσκι (1939)

Καὶ ἡ θεωρία τοῦ Καλέτσκι εἶναι μακροοικονομική.

Πιστοποιεῖ τὴν σταθερότητα τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ τὴν ἐρμηνεύει κατὰ τρόπον, ὅστις ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται πρωτότυπος. Ὁ Καλέτσκι ἐποθεῖτε ὅτι :

1) αἱ περισσότεραι ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομίαν ἐργάζονται χωρὶς νὰ ἀπασχολοῦν ὅλην των τὴν ἰκανότητα παραγωγῆς. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι κατορθῶνουν νὰ ἐξισώσουν τὰς μέσας καὶ τὰς ὀριακὰς των δαπάνας παραγωγῆς.

2) ὁ ἐπιχειρηματίας ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τοὺς μισθοὺς καὶ διὰ τὰς πρώτας ὕλας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν μέσῃν του δαπάνην παραγωγῆς καὶ

κατὰ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν καὶ τὴν ὀριακὴν του δαπάνην παραγωγῆς. Κατὰ ταῦτα, ἐφ' ὅσον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα οἷας δήποτε ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία διαθέτει μονοπωλιακὰ στοιχεῖα, εἶναι νὰ πωλῆ εἰς τιμὴν ὑπερβαίνουσαν τὴν δαπάνην τῆς παραγωγῆς ὁ Καλέτοκι ὑποστηρίζει ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐξαρτᾶται ἀπὸ δύο στοιχεῖα, ἥτοι ἀπὸ τὸν βαθμὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐξασφαλίζει τὸ μονοπώλιον καὶ τὸν ὁποῖον εὐρίσκει κατὰ τὸν τύπον τοῦ Λέοντο $\mu = \frac{P-M^1}{P}$ καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴν τῶν

πρώτων ὑλῶν. Ἀμφότερα κατὰ τὸν Καλέτοκι παραμένουν σταθερὰ καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἡ σταθερότης τοῦ ποσοστοῦ τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Ἐν ἐμβαδύνωμεν περισσότερον εἰς τὴν θεωρίαν ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν δαπανῶν παραγωγῆς, ἐν προκειμένῳ δηλαδὴ οἱ μισθοὶ καὶ αἱ πρῶται ὑλαι, μὲ τὴν τιμὴν πωλήσεως μειοῦται ὅταν μειοῦται ὁ βαθμὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται τὸ μονοπώλιον, ὁπότε δυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Καλέτοκι ὑψώσιν τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Τὸ αὐτὸ θὰ ἐπιτευχθῆ, ἂν ὑποτιμηθοῦν αἱ πρῶται ὑλαι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέχομεν ἀπὸ τὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀπὸ τὸν σύνδεσμον, ὅστις ὑπάρχει μεταξὺ μισθῶν καὶ παραγωγῆς κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ ἀποθέματος μισθῶν, μόνον κατὰ μίαν βαθμίδα. Πράγματι ἐρωτᾶται πῶς δυνάμεθα νὰ μειώσωμεν τὴν διαφορὰν τῆς δαπάνης παραγωγῆς καὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως ἑνὸς ἐπιχειρηματίου, ὅστις διαθέτει μονοπωλιακὰ στοιχεῖα καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ μειώσωμεν τὴν τιμὴν τῶν πρώτων ὑλῶν. Ἡ ἀπάντησις εἶναι εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡ ἀΐξησης τῆς παραγωγῆς. Αὐτὰ συνδυάζονται μὲ τὸν δεύτερον πίνακά μας μὲ τὸν συλλογισμόν ὅτι ὅταν ὑψοῦνται αἱ τιμαὶ τοῦ χονδρικοῦ ἐμπορίου, τοῦτο σημαίνει ὅτι περιορίζεται ἡ προσφορά των ἐν σχέσει πρὸς τὴν ζήτησίν των. Σημαίνει ἐπίσης ὅτι ὁ μέσος βαθμὸς μονοπωλίου ἠΰξησε καὶ ὅτι οἱ πραγματικοὶ μισθοὶ παραμένουν ἀμειάβλητοι ἢ ἀνέροχονται ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ κόστος τοῦ βίου.

3. Ἡ θεωρία τῶν Phelps Brown καὶ Hart (1952)

Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ ἐδῶ παρὰ μὲ ὠρισμένα σημεῖα αὐτῆς τῆς ἐξαιρετικῆς ἐνδιαφερούσης θεωρίας, τὰ ὁποῖα ἔχουν κάποιαν σχέσιν μὲ τὴν σταθερότητα τῶν μισθῶν, ἐννοῶ τοῦ μεριδίου των εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐξηγήσουν.

1. Ὁ μέσος βαθμὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται τὸ μονοπώλιον, κυμαίνεται μεταξὺ τοῦ μηδενός, ὅταν δηλαδὴ ὁ ἀνταγωνισμὸς εἶναι τέλειος καὶ τῆς μονάδος, ὅταν τὸ μονοπώλιον εἶναι τέλειον. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ὀρίων παρεμβάλλονται αἱ πολλαπλαῖ μορφαὶ τῆς συγχρόνου ἀγορᾶς. Ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ διαφορὰ τῶν δαπανῶν παραγωγῆς καὶ τῶν τιμῶν πωλήσεως τόσοι ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ ἰσχὺς τοῦ τυχόν μονοπωλίου.

Ἡ μελέτη αὐτὴ ἐπιβεβαιώνει τὴν σταθερότητα τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, ἔστω καὶ διὰ τὴν ὑπάρχῃ νομισματικὴν σταθερότητα. Κατ' αὐτὴν πρέπει νὰ διακρίνωμεν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τὸν σταθερὸν τομέα τῶν τόκων καὶ τῆς ἐγγείου προσόδου ἀφ' ἑνός, τὸν ἀσταθῆ τομέα τῶν κερδῶν καὶ τῶν μισθῶν ἀφ' ἑτέρου. Εἰς περίοδον ὑφέσεως οἱ μισθοὶ καὶ τὰ κέρδη μειοῦνται περισσότερον ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τοῦ σταθεροῦ τομέως, ἀλλὰ οἱ μισθοὶ λείπουν ὀλιγότερον ἀπὸ τὰ κέρδη. Ἀντιθέτως εἰς περίοδον εὐμαρείας οἱ μισθοὶ καὶ τὰ κέρδη αὐξάνουν περισσότερον ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τοῦ σταθεροῦ τομέως καὶ φυσικὰ οἱ μισθοὶ ὀλιγότερον ἀπὸ τὰ κέρδη. Οὕτως ἐξηγεῖται βραχυχρονίως ἡ πιθανὴ ἀσιάνεια τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Αὐτὴ ἡ διαπίστωσις μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξάγωμεν βιαστικὰ συμπεράσματα βάσει τῶν σημειωμένων εἰς μίαν ἀπομονωμένην φάσιν τοῦ κύκλου, ἀλλὰ ὅτι πρέπει νὰ μελετῶμεν τὰς διαδοχικὰς φάσεις του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χάρις εἰς συμψηφισμοὺς πολυπλόκους καὶ μέχρις ὠρισμένου βαθμοῦ ἀλληλοεξουδετερουμένους θὰ ἔχωμεν τὴν σταθερότητα τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Ἠδυνήθημεν νὰ τοὺς σημειώσωμεν καὶ εἰς τὸν δεῦτερον πίνακα καὶ νὰ ἴδωμεν τὰ ἀποτελέσματά των εἰς τὸν πρῶτον.

Τὸ δεῦτερον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἦθελον νὰ ἐπιμείνω, εἶναι ὁ ἀγὼν μεταξὺ μισθῶν καὶ κερδῶν. Τὸ ἀποτέλεσμά του διὰ τοὺς ἐργαζομένους δὲν εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς προηγουμένης καταστάσεως. Ἐξαερίζεται ἀπὸ τὴν μορφήν καὶ ἀπὸ τὰς τάσεις τῆς ἀγορᾶς, ἀπὸ τὴν φάσιν τοῦ κύκλου καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ἄν οἱ ἐπιχειρηματῆαι θέλουν καὶ δύνανται νὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν των, τὸ μερίδιον τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα θὰ αὐξήσῃ. Ἄν ὅμως αὐξήσουν καὶ τὰς τιμὰς πωλήσεως, οἱ μισθοσυντήρητοι δὲν θὰ ὠφεληθοῦν, ἔστω καὶ ἂν αὐξήσῃ οἱ ὀνομαστικοὶ των μισθοί.

Συμπέρασμα

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπὸ ὅσα ἐξέθεσα προκύπτει ὅτι αἱ περισσότεραι σύγχρονοι θεωρίαι δὲν παρουσιάζουν σημαντικὴν πρόοδον ἐν σχέσει πρὸς τὰς κλασσικὰς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξάγονται συμπεράσματα βάσει τῶν σημειωμένων εἰς τὰς ἀπομονωμένας φάσεις τοῦ κύκλου, ὅτι ὁ ἀγὼν μεταξὺ μισθῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν ὑπάρχει μόνον βραχυχρονίως καὶ ὅχι μακροχρονίως καὶ ὅτι ἡ μόνη λύσις πρὸς αὐξήσιν τοῦ μεριδίου τῶν μισθῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς. Τὸ τελευταῖον παραδέχεται καὶ ἡ θεωρία τῆς ὀριακῆς παραγωγικότητος, ἥτις βραχυχρονίως μὲν βασιζέται εἰς τὴν παραγωγικότητα ἀπὸ ἀλόφρεως ἀξίας, μακροχρονίως δὲ ἀπὸ τῆς ἀλόφρεως τοῦ ὄγκου τῆς παραγωγῆς.

Παρίσιον, Φεβρουάριος 1958.